

GÖMÖRI GYÖRGY Ismételjük meg az alapigazságot

■ **Nemzeti önismeret.** Ebben vagyunk legsúlyosabban elmaradva. Nem kizárólag magyar szokás minden bajunkért az „idegeneket” hibáztatni, de az utóbbi időben ez krónikussá lett Magyarországon. Igaz, ehhez meg kell határozni, kit értünk „idegenek” vagy pláne „idegenszivűeken”. A lengyeleknél, akik államát 150 évig valóban idegenek uralták, ez sokkal egyszerűbb: sem az oroszokat, sem a németeket nem szenvedhetik, bár el kell viselniük őket mint erős, befolyásos szomszédokat. Magyar földön kétszeres a probléma: a gyűlölködés nemcsak a szomszédokat (szlovákokat, románokat, szerbeket) érinti, hanem a „házon belül” is jól működik: gondoljunk csak az egyes régiókban ijesztő méreteket öltő roma-ellenességre és egy harcias kisebbség által eszelős gyakorisággal kinyilvánított antiszemitizmusra. Az, hogy ilyen nézetek azonnali következmények nélkül a magyar parlamentben is elhangozhattak, azt jelzi, leszakadóban vagyunk a civilizált Európától.

Ki a magyar? Fiatalabb koromban én is elfogultan magyarközpontú voltam, de ez részben anyanyelvem eltúlzott szeretetéből, részben fogyatékos történelmi ismereteimből következett. Filológiai kutatásaim során aztán rájöttem, a „Hungarus” jelenlét milyen fontos a magyarság kulturális történetében. Hogyha egy Janus Pannoniusz, egy Honterus, egy Bél Mátyás vagy ugorva egyet, már a nemzetállam korában egy Petőfi Sándor, egy Gárdonyi Géza, egy Márai Sándor vagy egy német anyától született Pilinszky János annyira fontos lehet a magyar kultúra és irodalom történetében, vajon milyen alapon lehet kirekeszteni ebből Bródy Sándort, Molnár Ferencet, Füst Milánt vagy akár Szerb Antalt? Vagy még közelebb a jelenhez, hogyan merésze-e egy apródfrizurás politikai kurzuslovag azt mondani, hogy „számolnunk kell azszal, hogy külföldön Konrád Györgyöt magyar írónak tartják”? Konrád már akkor jelentős és Nyugaton ismert ellenzéki magyar író volt, amikor a vele egy napon nem is említhető (ex-Táncsics-dijas) Szaniszló Ferenc még Moszkvában tanulta és mondta fel a kötelező szemináriumi anyagot.

Szerintem 1956-tal a korábbi magyarságfogalom is megváltozott. A mai kirekesztők szülei elárulták a forradalmat, gyorsan beilleszkedtek a Kádár-rendszerbe, és (kevés kivétellel) nincs mit szemére vetniük azoknak, akik börtönben, segédmunkásként vagy más, a létfenntartáshoz szükséges állásban „vészelték át” a Kádár-restauráció első éveit. Akik megpróbáltatásaik ellenére sem lettek besúgók, mint a nemzeti demagógia későbbi előharcosa, Csurka István.

Ismételjük meg az alapigazságot: nemcsak az magyar, aki a mai magyar állam területén él, vagy akit a mai hivatalosság annak tart. De az, aki magyarnak született, jóllehet állampolgársága más. Aki kiváltja magyar útlevelét, és aki nem váltja ki. Aki az egyetemes magyar kultúra szolgálatát fontosabbnak tartja aktuális politikai megfontolásoknál. Aki más nyelven ír, de hitelesen ír arról, ami az országban történik. Aki nem politikai perccemberké zavaros retorikáját, hanem Petőfi és Arany, Ady és Babits, József Attila, Radnóti Miklós és Pilinszky János nyelvét használja és érzi magáénak.

London, 2013. április nyolcadikán.